

TRANSFORMÁCIA KOMUNITNÝCH CENTIER A KOMUNITNÝ ROZVOJ V BANSKEJ BYSTRICI

MATERIÁL PREDKLADANÝ NA ZÁKLADE UZNESENIA MSZ Č. 944/2017 ZO 7.11.2017

zo 7. novembra 2017 číslo 944/2017 – MsZ
K bodu: *D i s k u s i a*

*Mestské zastupiteľstvo žiada
primátora mesta*

po diskusii predložiť návrh na transformáciu komunitných centier do 31. 3. 2018

Zhrnutie priebehu stretnutí a výstupov z nich za obdobie od **15.11.2017** do **30.03.2018**:

V súlade s vyššie uvedeným uznesením MsZ prebiehala diskusia k transformácii KC. Boli uskutočnené **pracovné stretnutie v KC Sásová dňa 15.11.2017**, ktorej cieľom bolo pripraviť návrh novej transformácie KC, ktorá bude udržateľná a prijateľná pre členov KC. Stretnutia sa zúčastnili členovia Centra dobrovoľníctva, Komunitnej nadácie Zdravé mesto, CKO a Rady MVO. Na stretnutí bol prítomný aj poslanec MsZ Milan Lichý. Na stretnutí boli prezentované princípy transformácie KC, ktoré sú obsiahnuté aj v pôvodnom spracovanom materiály. Rozdiel je v princípoch v požiadavke platiť reálny náklady pre aspoň 2 ľudí.

Ďalšie **stretnutie** sa uskutočnilo v **Komunitnom centre Sásová 21.11.2017** za účasti členov Koordinačnej rady, ktorých informovali o stave riešenia transformácie KC a hľadali 2 zástupcov koordinačnej rady, ktorí by zastupovali komunity na stretnutiach.

Pracovné stretnutie zástupcov Centra dobrovoľníctva, zástupcov Rady MVO, zástupcov Komunitnej nadácie Zdravé mesto a za účasti poslancov MsZ (bolo zvolané poslancom MsZ Milanom Lichým) **sa uskutočnilo 13.12.2017**, na ktorom účastníci stretnutia sa dohodli na predložení požiadavky primátorovi mesta s návrhom pracovnej skupiny, návrh na facilitáciu stretnutí, návrh harmonogramu a programu pracovných stretnutí.

Na požiadavku Rady MVO **primátor mesta odpovedal listom Pr. 166144/2017 zo dňa 21.12.2017**, kde ocenil ponúknutú pomoc MVO a informoval zástupcov MVO, že riešením problematiky poveril prednostu MsÚ JUDr. Martina Adamca, ktorý má proces riadiť a koordinovať stretnutia.

Dňa 11.1.2018 sa uskutočnilo stretnutie Rady MVO s primátorom mesta. Na uvedenom pracovnom stretnutí primátor mesta informoval k problematike transformácie KC, že MsÚ pripravuje 2 pracovné stretnutia, ktoré budú zvolané prednostom MsÚ. Zároveň informoval o zložení pracovnej skupiny (účastníkov, ktorí sa stretnutia zúčastnia).

Predsedovia poslaneckých klubov (Smädo, Pirošík, Gajdošík)
Zástupcovia VMČ a OR (Dubáčová, Laššáková, Štrba, Lichý,...)
Štatutárna zástupkyňa Rady MVO – Mária Švidroňová, Eva Ščepková,
Zástupkyne KCS a KCF
Zástupkyňa akademickej obce Doc. Alexandra Bitušiková
Zástupca CKO – Maroš Chmelík
Zástupcovia MsÚ – Farkašová, Koreňová, Filipová

V záujme neustrannosti a nezaujatosti podpory procesu komunikácie MsÚ si facilitáciu stretnutí objednal u mimovládnej organizácie PDCS Bratislava, ktorá poskytuje profesionálne vzdelávacie a facilitačné služby, konzultácie a poradenstvo v oblasti riešenia konfliktov, podpory spoločenského dialógu, občianskej participácie a rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku i v zahraničí.

Facilitácia bola zabezpečená nezávislou facilitátorkou – riaditeľkou PDCS Ing. Arch. Karolínou Mikovou. O týchto zámeroch a príprave stretnutia primátor poinformoval zástupcov MVO na stretnutí 10.1.2018.

Prednosta MsÚ JUDr. Martin Adamec pozvánkou zo dňa 29.1.2018 zvolal pracovné stretnutie, ktorého cieľom bolo pokračovať v diskusii o Komunitnom rozvoji a procese transformácie komunitných centier v Banskej Bystrici.

Dňa 9.2.2018 sa uskutočnilo pracovné stretnutie širšej pracovnej skupiny, ktorého cieľom bolo vyhodnotiť súčasný stav a priebeh procesu, následne facilitovaná diskusia, ktorej výsledky sa mali zapracovať a pripraviť na ďalšie stretnutie, v prípade, že sa na stretnutí dospeje ku konsenzu v sporných bodoch (financovanie koordinátorov KC a právna subjektivita KC).

Na stretnutí 9.2.2018 boli pozvaní účastníci stretnutia oboznámení s priebehom, s návrhmi a výstupmi z dovtedy prebiehajúceho procesu :

Cieľom predkladaného materiálu bolo a je **zvyšovanie participácie obyvateľov** na rozvoji mesta (v rámci komunitného rozvoja) a **návrh systému efektívneho fungovania komunitných centier** (ďalej len KC) a návrh kritérií pre vznik ďalších KC na území mesta a návrh udržateľnosti existujúcich a novovznikajúcich KC.

Mesto Banská Bystrica má v systéme fungovania samosprávy viaceré nástroje na podporu občianskej participácie . Osvedčeným a dobre zabehnutým nástrojom účasti obyvateľov mesta na rozvoji mesta a správe vecí verejných sú **výbory mestských častí (VMČ)** a **občianske rady (OR)**. Ich činnosť je upravená štatútom, ktorý bol schválený v MsZ a je účinný od 4.11.2015. V štatúte je upravené postavenie VMČ, OR, ich oprávnenia, povinnosti ako aj spôsob ich financovania z rozpočtu mesta (1,50 € na obyvateľa VMČ).

Ďalším nástrojom je **participatívny rozpočet**, ktorého cieľom je, aby občania mesta mohli demokraticky, otvorene a spoločne využívať verejné zdroje na tvorbu a realizáciu vlastných nápadov pre zlepšenie života v meste a komunitne. V roku 2018 je vyčlenená z rozpočtu mesta čiastka vo výške 40 000,- € na tento účel. Štatút participatívneho rozpočtu (PR) bol schválený uznesením MsZ č. 934/2017 a je účinný od 7.11.2017. Štatút PR upravuje jednotlivé fázy programového rozpočtovania, zriaďuje a vymedzuje postavenie koordinačnej rady PR.

Poradné orgány primátora – Rada MVO, Rada seniorov, Rada pre študentov, Rada pre architektúru a urbanizmus - uvedené poradné a iniciatívne orgány primátora majú vypracované štatúty, ktoré vymedzujú vzájomnú spoluprácu.

VZN o poskytovaní dotácií – schválené uznesením MsZ č. 269/2015 účinné od 20.11.2015. VZN upravuje poskytovanie dotácií pre právnické osoby a fyzické osoby - podnikateľov, ktorí majú sídlo alebo trvalý pobyt na území mesta, alebo ktoré pôsobia, vykonávajú činnosť na území mesta alebo poskytujú služby obyvateľom Mesta len na **podporu všeobecne prospešných služieb, všeobecne prospešných alebo verejnoprospešných účelov**, na podporu podnikania a zamestnanosti.

Rôzne formy komunitných aktivít – komunitné centrá, materské centrá, denné centrá pre seniorov,.... Činnosť denných centier pre seniorov je definovaná v zákone o sociálnych službách a radíme ich medzi sociálne služby. Ostatné centrá typu materské, komunitné a pod. nie sú legislatívne vymedzené, len „širšie“ v zákone o obecnom zriadení § 4 ods. 3 písm h) *obec pri výkone*

samosprávy utvára a chráni zdravé podmienky a zdravý spôsob života a práce obyvateľov obce, chráni životné prostredie, ako aj utvára podmienky na zabezpečovanie zdravotnej starostlivosti, na vzdelávanie, kultúru, osvetovú činnosť, záujmovú umeleckú činnosť, telesnú kultúru a šport. Doposiaľ žiadnym VZN, štatútom nebola upravená činnosť týchto centier, ktoré sú reprezentantmi občianskych aktivít. Na MsZ a komisiách pri MsZ sú nanášané požiadavky na podporu ďalších centier občianskeho aktivizmu.

Z uvedeného dôvodu bola snaha vytvoriť určité rámce a kritéria na ich hodnotenie a podporu, tak ako je to upravené pri vyššie uvedených nástrojoch podpory občianskej participácie. Štatúty, VZN, pravidlá - vytvárajú podmienky pre systémovú spoluprácu, podporujú zásadu rovnakých príležitostí a vnášajú do uvedených procesov transparentnosť.

Zhrnutie priebehu procesu transformácie KC:

Proces komunikácie na uvedenú tému bol zahájený v marci 2016 (stretnutie so zástupkyňami KC, Rada MVO – predstavenie 3 alternatív možného fungovania KC – príloha č. 1). Následne bol v apríli až júli 2016 uskutočnený dotazníkový zber informácií k navrhovaným zmenám (konzultácia s KC Zvolen, Radou MVO a zástupkyňami komunit, členmi SZK, s vedením mesta). Výsledkom vyššie uvedených aktivít bol konsenzus – komunitné centrum ako n.o. (OZ), ktorej zakladateľom budú aktívne OZ v komunite. Zástupkyne KC požiadali v júli 2016 o zmenu harmonogramu procesu transformácie (pôvodne bolo naplánované materiál predložiť na decembrové MsZ v roku 2016 – vytvorenie nových OZ, proces registrácie). V priebehu august 2016 – október 2017 prebiehali diskusie individuálne, skupinové – vytvorili sa koordinačné rady v KC (v zmysle návrhov v diskutovanom materiály). V nasledujúcom roku od februára 2017 – máj 2017 bol navrhovaný materiál predstavený poslancovým klubom, komisii pre výbor MČ, SZK – na uvedené stretnutia boli prizývaní aj zástupcovia Rady MVO a KC (príloha č. 4).

V predloženej materiály boli navrhnuté formy fungovania KC, nastavenie zdrojov financovania, kritéria hodnotenia – príloha č. 2 a príloha č. 3. Zúčastneným bol zaslaný formulár na pripomienkovanie v elektronickej podobe – príloha č. 5 a č.6. Po zaslaní pripomienok, zástupcovia mesta zapracovali takmer všetky návrhy a pripomienky, rozpor alebo nedošlo ku konsenzu v otázkach odmeňovania pracovníkov pre komunitný rozvoj, zástupcovia KC a komunity, ktoré sú aktuálne aktívne v KC, požadovali zachovanie existujúceho systému. V októbri 2017 zástupcovia MVO predložili návrh, ktorý na novo otvoril výsledky dovtedy prebiehajúcich diskusií (mesto vo svojej organizačnej štruktúre vytvorí samostatný útvar s 2 – 3 zamestnancami.

Na základe vyššie uvedeného priebehu vedenie mesta predložilo na novembrové MsZ v roku 2017 **informatívnu správu**, ktorá rekapitulovala priebeh procesu .

Mesto aj naďalej má záujem na rozvoji občianskej participácie a chce podporovať aktívne komunity, ale na základe procesu ktorý prebiehal nedošlo k názorovej zhode v očakávaniach zúčastnených strán a taktiež súladu s legislatívou.

Zhrnutie návrhu fungovania KC

Základné princípy fungovania KC:

Dobrovoľnosť - vznik „z dola“

Partnerstvo - úzka spolupráca samosprávy/mesta s mimovládnyimi organizáciami a neformálnymi iniciatívami/jednotlivcami, podnikateľské subjekty - zmluvný vzťah

Udržateľnosť - právna forma OZ/NO – zabezpečuje činnosť KC, právny a ekonomický rámec" (1. musí byť jasne pomenovaná zodpovednosť, 2.vytvorený priestor pre vznik ďalších)

Participácia/spolupodieľanie - prevádzkovateľ KC (OZ/NO) a podporovateľ KC (samospráva) prevádzkovateľ OZ, ostatní (samospráva, komunita, donori, ...) sú podporovatelia, vytvorenie správnej/koordinačnej rady (min. 3 subjekty napr. OZ, OR,...)

Nezávislosť - samospráva zabezpečuje základné prevádzkové náklady KC (priestory, energie, odvoz odpadu...)

Svojpomoc – členovia komunity sami navrhujú a realizujú aktivity a zabezpečujú zdroje na činnosť

Kritéria na prevádzku a činnosť existujúcich dvoch KC na území mesta Banská Bystrica po procese transformácie a pre vznik ďalších KC:

- a) KC musia mať právnu formu občianskeho združenia (OZ), alebo neziskovej organizácie (NO)
- b) KC si vytvorí správnu radu (resp. koordinačnú radu), ktorá bude mať zástupcov zo všetkých sektorov (obyvatelia komunity, tretí sektor, podnikateľský sektor a samospráva), jej zloženie si zvolia členovia danej komunity
- c) Správna rada/koordinačná rada vypracuje a schvaľuje „strategický plán“/ plán činnosti na tri roky
- d) Štandard z hľadiska priestorových podmienok (min. 120m², nebytový priestor, vzťah k priestoru – nájomná zmluva, list vlastníctva,...)
- e) Pre vznik nového KC musí prísť podnet „z dola“ od obyvateľov danej komunity
- f) Potencionálnym správcom KC sa môže stať len subjekt (OZ, alebo NO), ktorý aktívne vykonával už doposiaľ svoju činnosť min. 3 roky
- g) Potencionálny záujemca o vytvorenie a spravovanie KC musí predložiť strategický plán na tri roky
- h) KC musí mať komunitného pracovníka, ktorý je schopný riadiť činnosť KC a koordinovať tvorbu a realizáciu navrhnutého strategického plánu KC

Organizačné začlenenie komunitných centier

Komunitné centrá budú ako nezávislé OZ alebo neziskové organizácie, ktorých zakladateľom budú aktívne OZ v komunite. Mesto poskytne na činnosť organizácie priestory, vzťah bude upravený zmluvou.

Tento návrh predpokladá, že iniciatíva bude vychádzať z komunity, kde bude silný potenciál na realizáciu aktivít „zdola“ (empowerment), kde budú prirodzené authority/lídri, ktorí dokážu „ veci systémovo uchopiť“.

Systém financovania komunitných centier pre nasledujúce obdobie

75% - 100 % nákladov na prevádzku (nájom za 1 €, teplo, el. energia, komunálny odpad,...) KC zafinancuje mesto Banská Bystrica - forma zmluvný vzťah

Ďalšie potencionálne zdroje na činnosť KC:

získané zdroje z rôznych grantov a dotácií (aj z dotácií z mesta, participatívny rozpočet)

získané materiálne aj finančné zdroje od komunity (podnikateľské subjekty, sponzoring, dary, príspevky členov komunity,...)

získané zdroje z 2% daní

zdroje za poskytované služby (napr. facilitácia podujatí, organizovanie kurzov, seminárov, prenájom priestorov tretím osobám - za stanovených podmienok – ktoré budú v ďalšej fáze nastavenia systému podpory spoločne dohodnuté)

podpora prostredníctvom projektov OZ v komunite, VMČ, využívať zdieľanie (personálne, finančné aj priestorové)

Kontrolný mechanizmus na vyhodnotenie fungovania komunitných centier (kvantitatívne a kvalitatívne ukazovatele)

kontrola bude zabezpečovaná prostredníctvom "Nezávislej komisii"

Vytvorený strategický plán rozvoja KC na tri roky, vrátane akčného plánu pre nasledujúci kalendárny rok, ktorý tvorí a schvaľuje koordinačná rada KC

Vyhodnocovanie strategického plánu rozvoja – akčné plány 1x ročne nezávislou komisiou, ktorá bude zložená pre tento účel zo zástupcov všetkých KC na území mesta, zástupcami samosprávy a zástupcami Rady MVO, rady seniorov, rady mládeže a pod.

Činnosť nezávislej komisie bude špecifikovaná štatútom.

Odporúčané Kritériá hodnotenia

Realizované aktivity budú v súlade so strategickými dokumentami mesta, ako PHSR, KPSS, Koncepcia rozvoja, športu, kultúry, cestovného ruchu, Územného plánu,...váhu jednotlivým kritériám si určí komunita v ďalšom procese:

Počet realizovaných aktivít, ktoré sú v súlade s PHSR, KPSS, Koncepciou rozvoja športu, kultúry.....

počet aktivít a podujatí v KC

počet zapojených členov komunity do aktivít a podujatí

počet lídrov, programov, tém, sformovaných v komunite

počet dobrovoľníkov, prípadne počet dobrovoľne odpracovaných hodín

získavanie externých zdrojov (finančných aj materiálnych, vyjadrený v % z celkových nákladov na činnosť KC)

rôznorodosť komunity, rodová rovnosť

množstvo navrhovaných a realizovaných opatrení pre skvalitnenie prostredia v komunite

Na stretnutí dňa 9.2.2018 pracovníčky KC si v komunitách overili záujem založiť pre KC neziskovú organizáciu, alebo občianske združenie, podľa mestom navrhovaného modelu, a v **komunitách Fončordy a Sásovej o to nie je záujem.**

Pre mesto je takáto odozva komunity a dohoda medzi OZ znakom **nezrelosti a nepripravenosti prostredia vygenerovať komunitný rozvoj zdola ako aj signálom chýbajúceho líderstva v komunite.**

Na stretnutí nedošlo k dohode o preferovanom modeli fungovania KC v Banskej Bystrici.

Vzhľadom na vopred odsúhlasený postup, že ak nedôjde k dohode, ďalšie stretnutie sa neuskutoční, nakoľko diskusia sa opakujú „dokola“ bez možnosti dospieť k názorovej zhode na systéme fungovania KC.

Záver a stanovisko Mesta Banská Bystrica po uskutočnených diskusiách:

Vzhľadom na to, že ani po ďalších diskusiách nebol záujem zo strany existujúcich KC predložené návrhy - (vytvoriť určité rámce a kritéria na podporu a hodnotenie ďalšieho nástroja občianskej participácie (komunitných centier) – akceptovať, sa navrhuje predložené materiály spracované za ostatné obdobie k téme Komunitného rozvoja a k transformácii komunitných centier vziať na vedomie.

Mesto predloží najneskôr do októbra 2018 do MsZ návrh na zabezpečenie činnosti KC na území mesta s vytvorením rovnakých podmienok pre činnosť KC na území mesta.

Návrh na uznesenie MsR:

MsR berie na vedomie predložený materiál a odporúča ho predložiť na rokovanie MsZ dňa 24.4.2018

Spracovala: Ing. Mária Filipová, Vedúca OSV
Banská Bystrica, 26.3.2018,